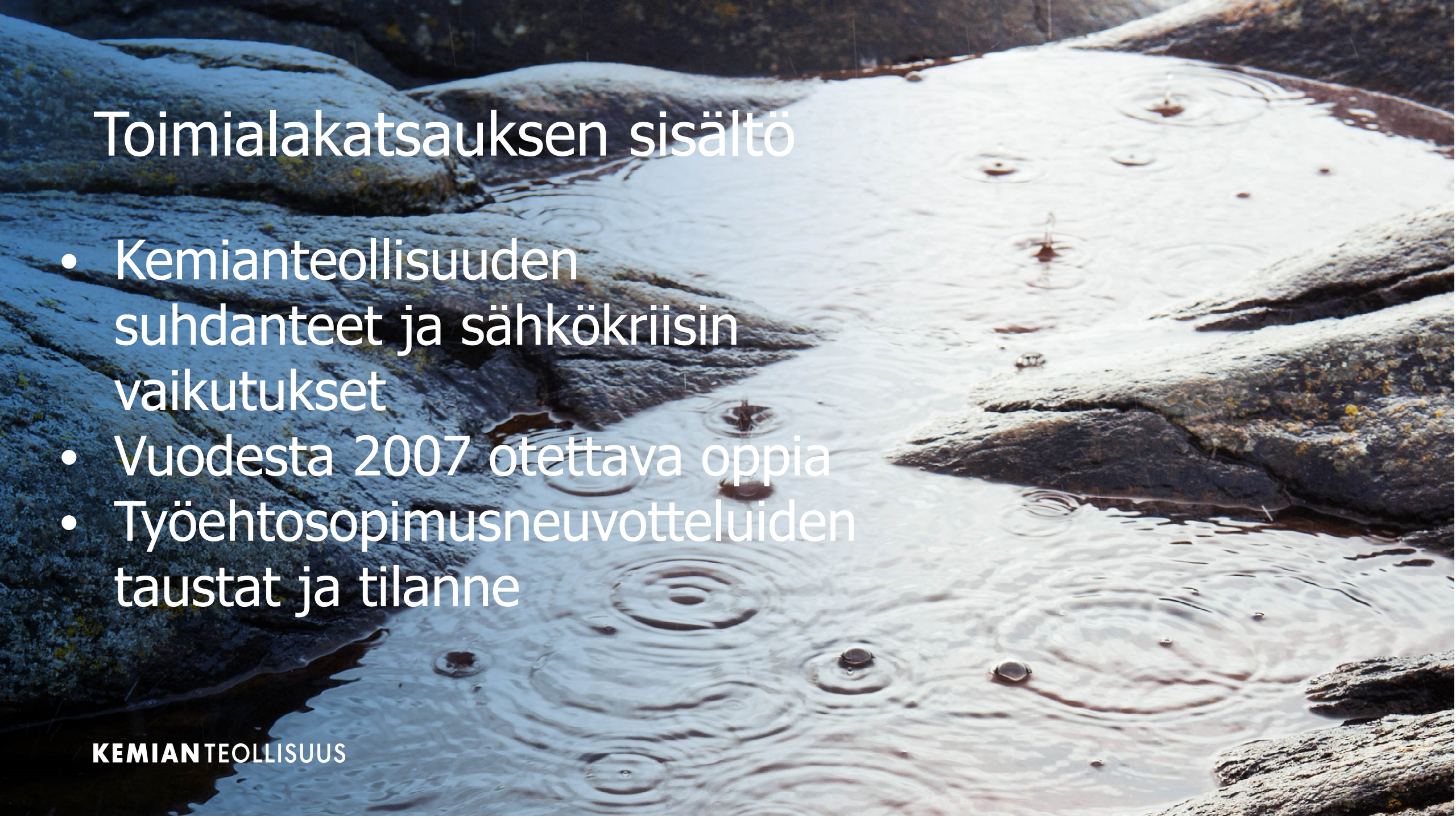
Toimialakatsaus

Mika Aalto
Toimitusjohtaja
Kemianteollisuus ry

Toimialakatsauksen sisältö

- Kemianteollisuuden suhdanteet ja sähkökriisin vaikutukset
- Vuodesta 2007 otettava oppia
- Työehtosopimusneuvotteluiden taustat ja tilanne

KEMIANTEOLLISUUS

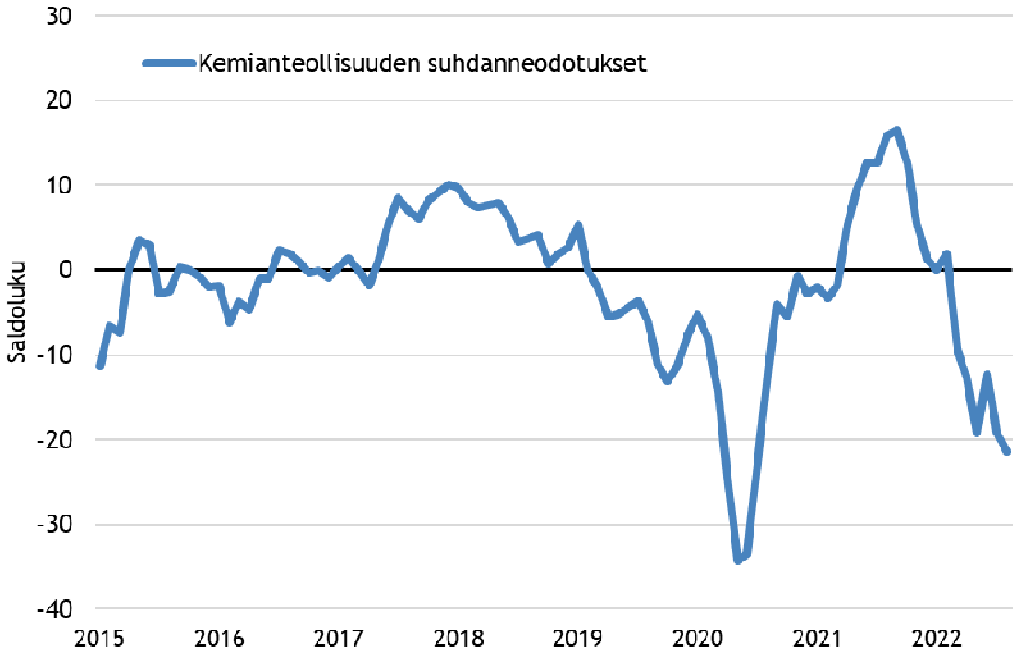
Kemianteollisuuden suhdanteet ja sähkökysely

Mika Aalto,
Toimitusjohtaja
Kemianteollisuus ry

Jäsenpulssi;
kysely toimitusjohtajille
1.-5.9.2022
Vastausmäärä 95 kpl

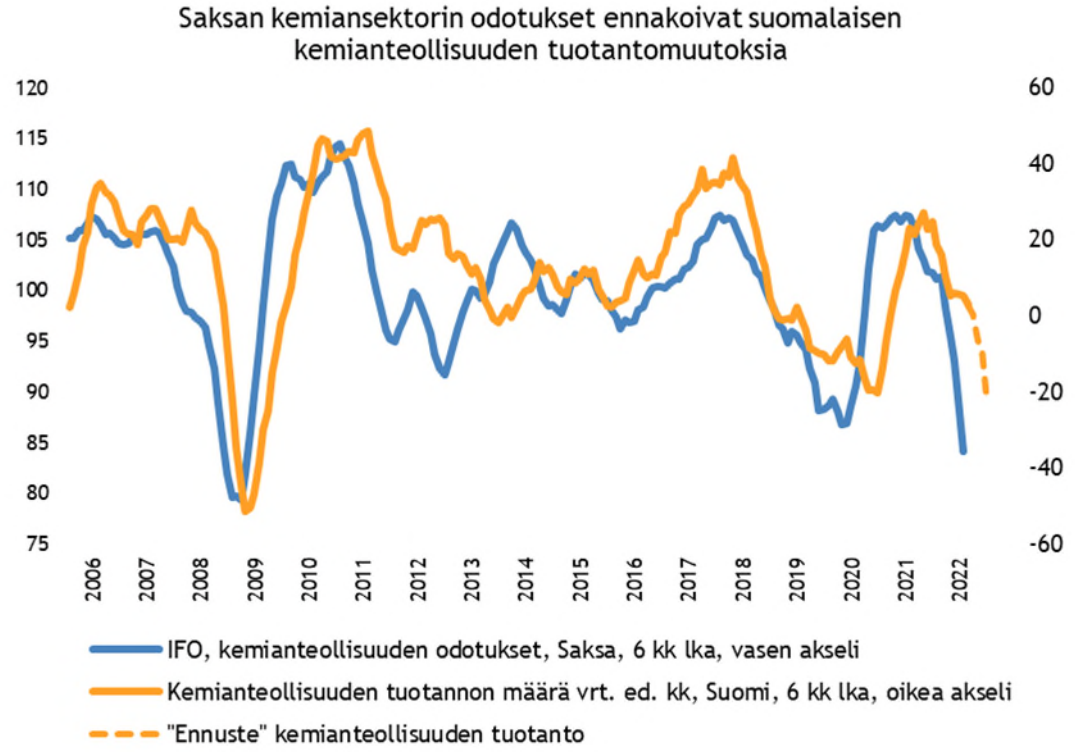

Kemianteollisuuden suhdanneodotukset laskeneet - suhdanneodotuksilla on kiinteä yhteys tuotantomääriin sekä kannattavuuteen

Lähde: EK, suhdannebarometri

Nopeimmin kemianteollisuuden tuotantomäärien muutosta ovat ennakoineet Saksan kemianteollisuuden odotukset

Lähde: IFO, EK

Kemianteollisuudessa selvä suhdannekäänne kesän loppupuolella

Indikaattori	9/2021	10/2021	11/2021	12/2021	1/2022	2/2022	3/2022	4/2022	5/2022	6/2022	7/2022	8/2022
Tuotannon määrä viime kk verrattuna	31	34	7	21	0	3	-3	4	10	19	-1	-12
Tuotanto-odotus seuraavina kk	24	20	4	9	9	27	-1	-1	10	3	0	-4
Tilauskanta normaaliin verrattuna	6	17	16	-4	11	19	10	15	9	5	3	-14
Valmistuotevarastot	-12	-16	-7	-9	-10	-10	-3	1	5	16	3	1
Henkilökuntaodotus	12	8	9	21	19	21	15	17	18	20	-1	-6
Myyntihintaodotus	47	41	44	32	32	35	62	47	39	44	40	15
Suhdannetilanne	19	46	37	32	24	33	23	14	31	30	26	19
Suhdannenäkymät	15	5	-3	2	2	2	-32	-8	-18	-11	-29	-25

Lähde EK. Huom: Valmistetuotevarastojen osalta käänteiset värit (vähemmän varastoja parempi, kuin enemmän).

Kemianteollisuuden vientihuippu vuodenvaihteessa 2021/22

Vientimäärien muutos suhteessa 2015-2022M06 keskiarvoon

Ala	7/2021	8/2021	9/2021	10/2021	11/2021	12/2021	1/2022	2/2022	3/2022	4/2022	5/2022	6/2022
Jalostetut öljytuotteet	-59 %	-42 %	-16 %	-6 %	6 %	-4 %	-9 %	-29 %	-33 %	-41 %	-37 %	-35 %
Kemikaalit ja kemialliset tuotteet	-1 %	0 %	2 %	5 %	13 %	13 %	13 %	7 %	11 %	10 %	10 %	5 %
Lääkkeet	52 %	35 %	30 %	13 %	34 %	41 %	21 %	-1 %	-14 %	-6 %	11 %	28 %
Kumi- ja muovituotteet	2 %	3 %	5 %	14 %	16 %	7 %	2 %	-2 %	3 %	2 %	6 %	4 %

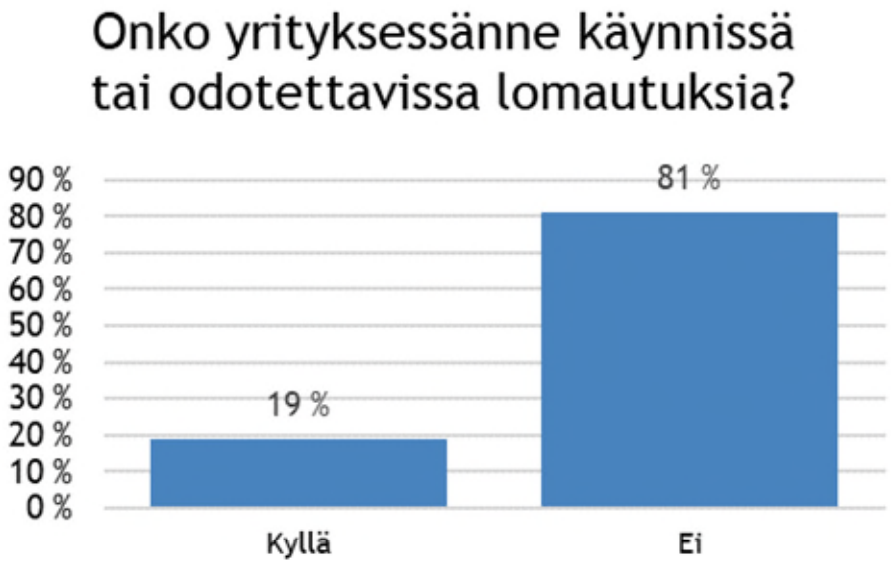
Viennin arvo kesäkuussa 2022

Öljyjalosteet 680 milj.
Lääkkeet 175 milj.
Kemikaalit ja kemialliset tuotteet 670 milj.
Kumi- ja muovituotteet 170 milj.

Lähde: Tulli

KEMIAN TEOLLISUUS

Useassa yrityksessä odotettavissa lomautuksia tai irtisanomisia

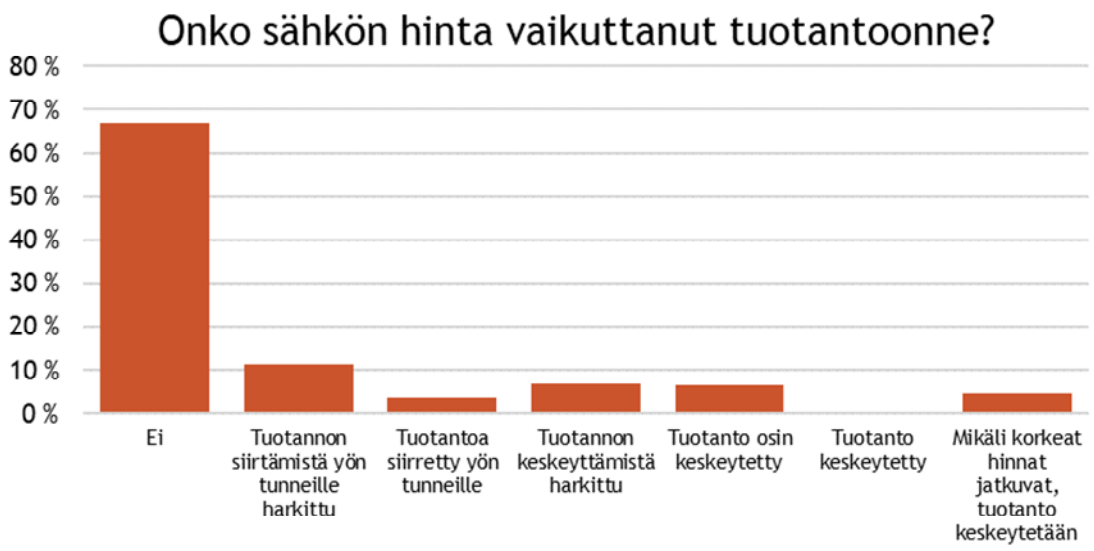

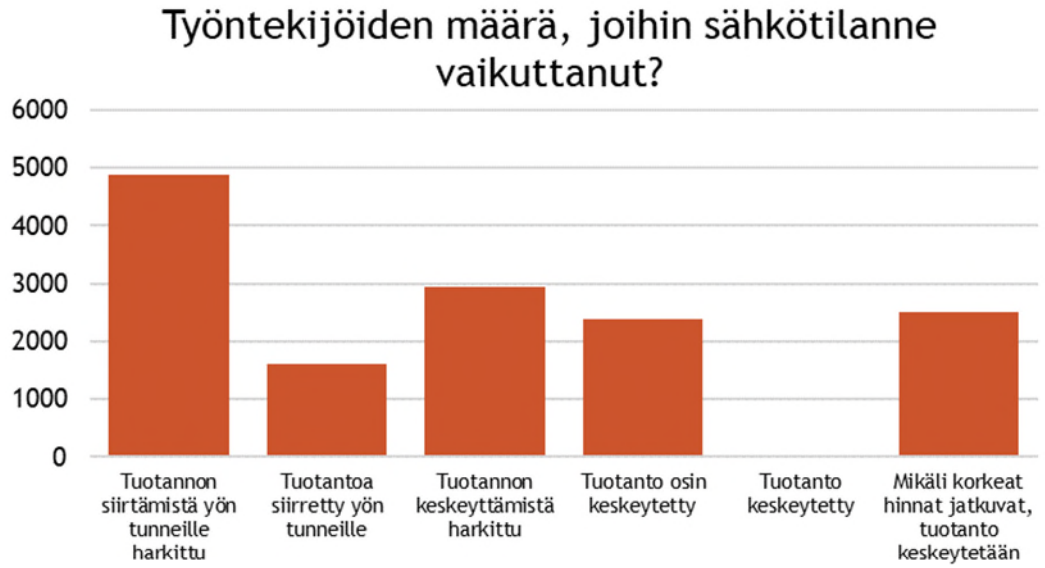
Jäsenpulssi: Vastausaika 1.9-5.9.2022. Vastauksia yhteensä 95 kappaletta. Vastausprosentti 27 %. Vastaukset katokorjattu.

Kemianteollisuus ry:n jäsenpulssin mukaan sähkön hinta noussut jäsenillä vuodessa **keskimäärin 68 %.**

Yli 20 %:lla yrityksistä
meni jo vuosi sitten sähköön enemmän kuin
10 % tuotantokustannuksista

Sähkön hinta vaikuttanut tuotantoon kolmasosalla jäsenistä, vaikutusten piirissä tuhansia työntekijöitä

Jäsenpulssi: Vastausaika 1.9-5.9.2022. Vastauksia yhteensä 95 kappaletta. Vastausprosentti 27 %. Vastaukset katokorjattu. Henkilömäärätiedot painotettu yrityskoon mukaan.

30 % jäsenyrityksistä ei pysty siirtämään nousseita sähkökustannuksia eteenpäin lainkaan tai vain hieman

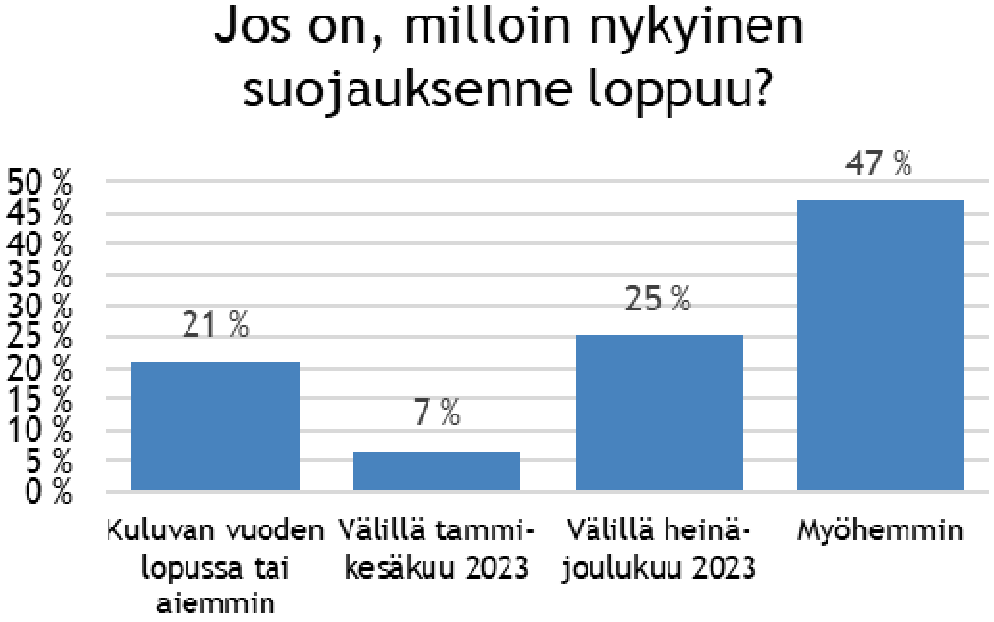

Jäsenpulssi: Vastausaika 1.9-5.9.2022. Vastauksia yhteensä 95 kappaletta. Vastausprosentti 27 %. Vastaukset katokorjattu. Henkilömäärätiedot painotettu yrityskoon mukaan.

- Teollisuus kattaa ~ 42 % koko Suomen sähkönkäytöstä
- Suuri lukema, vrt. EU:n keskiarvo 26 %
- Kemianteollisuus käytti sähköä 7 000 GWh vuonna 2019, eli noin 7,5 % koko Suomen sähkönkäytöstä
- Jäsenpulssin mukaan vuosi sitten 35 % yrityksistä meni 5-10 % tuotantokustannuksista sähköön
  - Yli 20 % yrityksistä käyttää sähköön enemmän kuin 10 % tuotantokustannuksista
- Sähkön hinta noussut jäsenillä keskimäärin 68 %, mediaani 45 %
  - Maksimi 300 %, minimi 0 %

Vain puolella yrityksistä sähkön hintasuojaukset kunnossa, suojausten puute korostuu pienissä yrityksissä

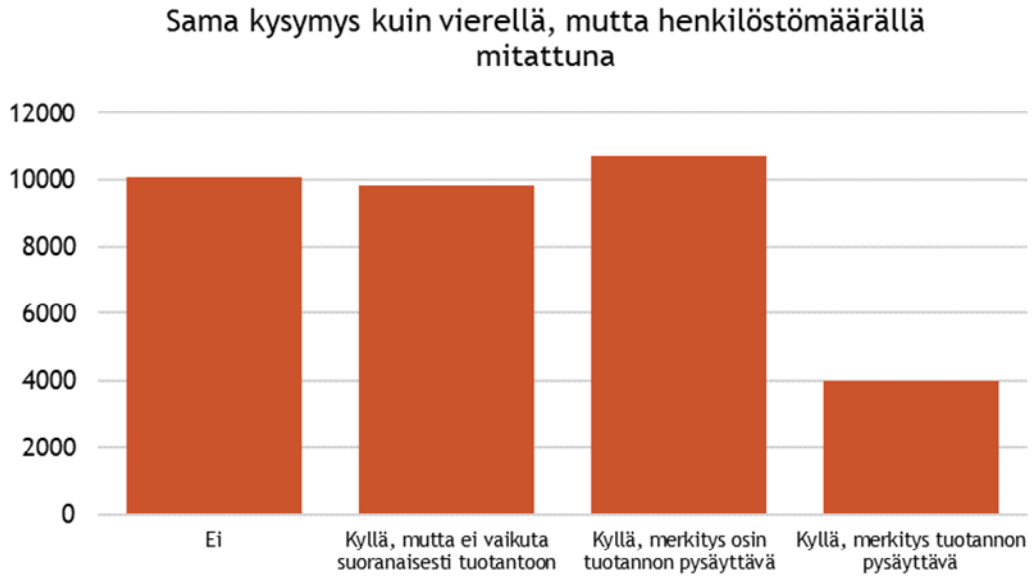

Jäsenpulssi: Vastausaika 1.9-5.9.2022. Vastauksia yhteensä 95 kappaletta. Vastausprosentti 27 %. Vastaukset katokorjattu.

Jos raaka-aineiden tuotanto Euroopassa pysähtyy, 40 % jäsenyrityksissä tiedossa tuotantoa pysäyttäviä ongelmia

Jäsenpulssi: Vastausaika 1.9-5.9.2022. Vastauksia yhteensä 95 kappaletta. Vastausprosentti 27 %. Vastaukset katokorjattu. Henkilömäärätiedot painotettu yrityskoon mukaan.

Yritykset kertovat: Mitä sähkötilanteelle tulisi tehdä?

- Lyhyellä aikavälillä: Lisätä sähkön tuotantoa kaikin mahdollisin keinoin. Pidemmällä aikavälillä: Voimakkaampi panostus vihreään siirtymään.
- Edistää uusia ydinvoimahankkeita ja uusiutuvan energian hankkeita. Edistää sähkön siirtokapasiteetin nostoa.
- Pitkäjänteisesti varmistaa vihreän energian saantia. Tuuli ja aurinko tärkeitä, mutta ilman huomattavasti lisää ydinvoimaa Euroopan vihreä siirtymä ei onnistu.
- Pitkällä aikajänteellä kehittää siirtoyhteyksiä ja lisätä energiaomavaraisuutta. Tehoreservit tulisi myös ottaa käyttöön.
- Panostaa ydin- ja uusiutuvaan energiaan.
- Hallituksen tulee varmistaa Suomen sähköomavaraisuus sekä, nopeampi luvitus
- EU:n tasoinen sähkön hintakatto.

”Nyt puhutaan mediassa aika paljon pelkästään kotitalouksista, mutta tämä tilanne tulee kaatamaan yrityksiä Suomessa, jos ei sähkön ja kaasun hintaa saada pysymään kurissa tai jos ei yrityksiä pystytä tukemaan pahimman jakson yli.”

Vuoden 2007 tapahtumista otettava oppia

Vuoden 2007 tienoon tapahtumia

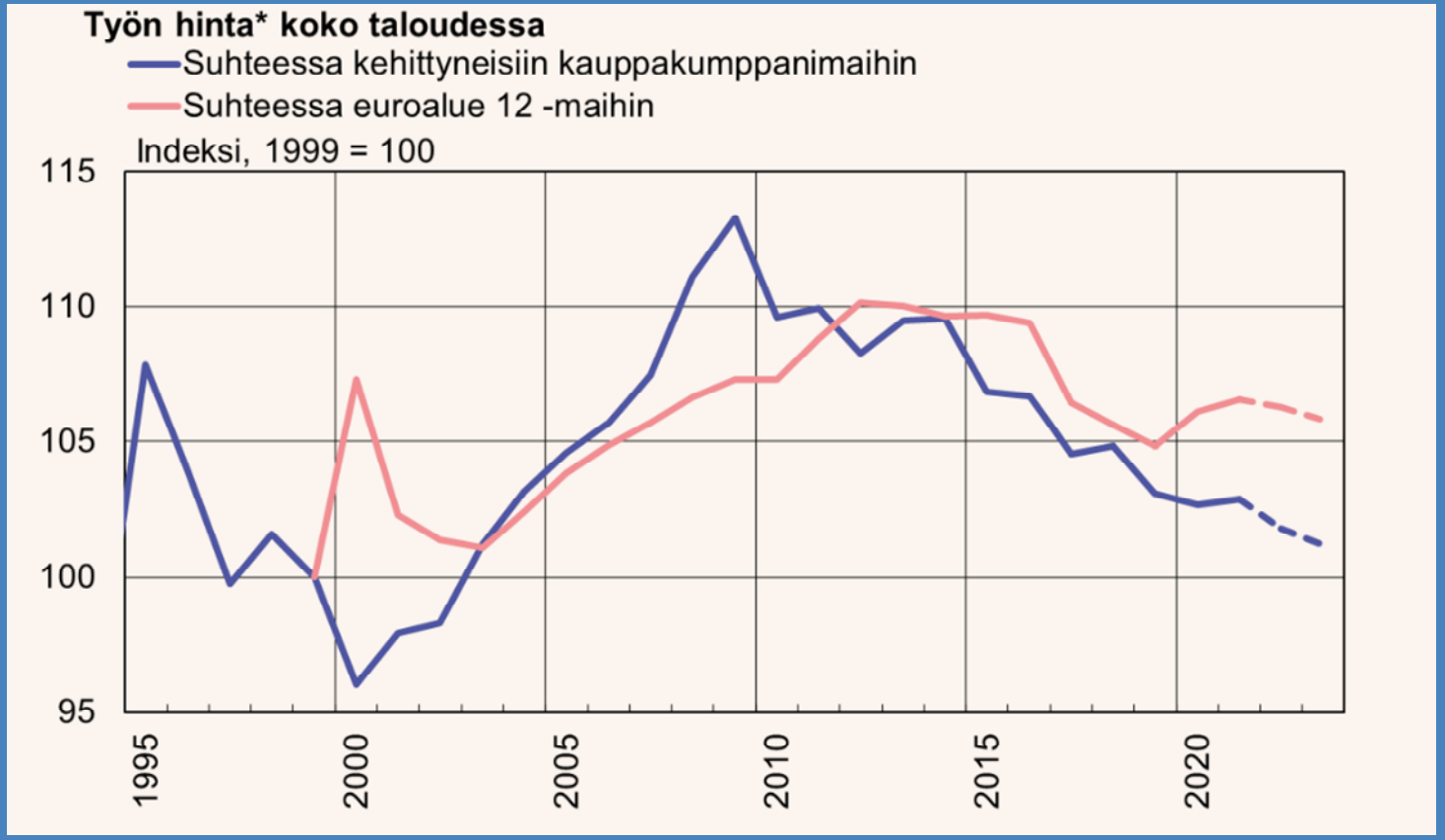
- Vuonna 2007 globaali talouden korkeasuhdanne jatkuu; maailmantalous kasvaa 4,5 %
- Suomella menee kovaa, ja menee monilla muillakin: Saksan ja Ruotsin, joissa ei ole Nokiaa, maailmanmarkkinaosuudet tavarakaupasta kasvavat samaa tahtia kuin Suomella
- Taustalla talous kuitenkin jarruttaa: USA:ssa asuntojen hinnat laskuun, ja subprime-lainoja taseessaan pitävät investointipankit ongelmissa. Epävarmuus pankkien välillä kasvaa.
    - Varsinainen luottolama ja suuremmat konkurssit tapahtuvat vuoden 2008 puolella.
    - Reaalitalouteen finanssikriisi iskee pahimmin 2009, Suomen bkt supistuu 8,3 %
- Vuonna 2007 Suomen työmarkkinakierros käydään liittotasolla. Kemianteollisuus ja metalliteollisuus avaavat kesällä, ja korotukset kasvat muiden liittojen ratkaisuissa. Julkisesta sektorista tulee sairaanhoitajien* myötä palkkajohtaja.
    - Kemian sopimus nostaa palkkoja 9,4 % reilussa kahdessa vuodessa, 27 kuukauden sopimuskaudella
    - Koko Suomessa vuodesta 2007 vuoteen 2010 palkat nousevat nimellisesti 12,6 % ja reaalisesti 7,3 %
- Finanssikriisi ja talouden rakennemuutos osuu kipeästi Suomeen, työn tuottavuus romahtaa, mutta palkankorotukset on maksettava, sillä palkat eivät jousta Suomessa alaspäin kuten esimerkiksi Saksassa → Oppi: Toisinaan tulevaisuus yllättää

* Korotukset 15,9 % 2007-2010

Työn hinta nousi Suomessa 00-luvulla nopeammin kuin kilpailijamaissa (kuva)

Se ei olisi ollut ongelma, mikäli tuottavuus olisi kehittynyt suotuisasti

Kuitenkin tuottavuus per tehty työtunti 2007-2010: -5,0 %, ja ilman elektroniikka-teollisuutta -2,6 %

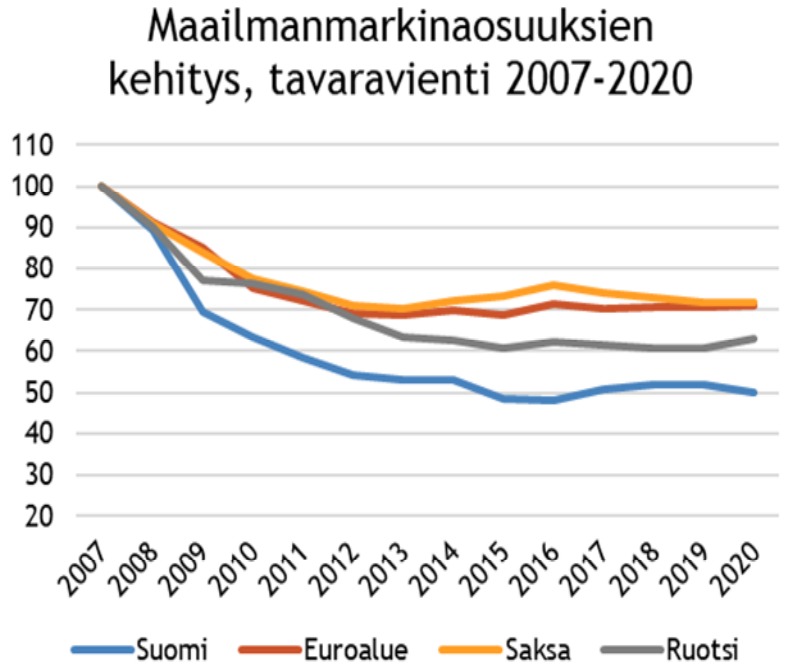
Kilpailukyvyllä selkeä yhteys tehtyjen työtuntien määrään Suomen teollisuudessa

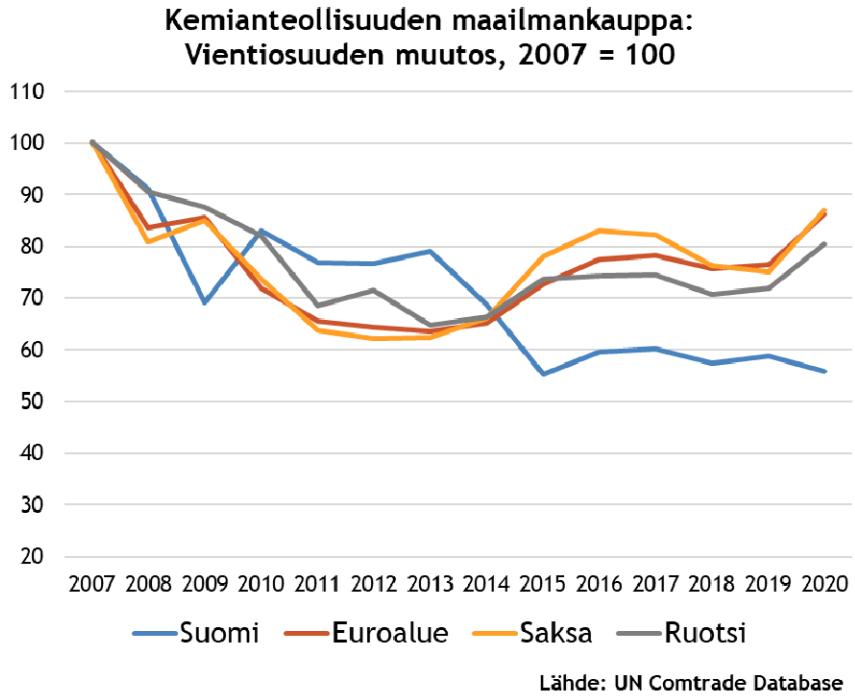
Tehtyjen työtuntien määrä seuraa 1-3 vuoden viipeellä kustannuskilpailukykyä

Globaalisti heikkenevässä taloussuhdanteessa kilpailukyvyn merkitys korostuu

Suomen osuus maailman tavaraviennistä kyykkäsi verrokkiryhmiä enemmän

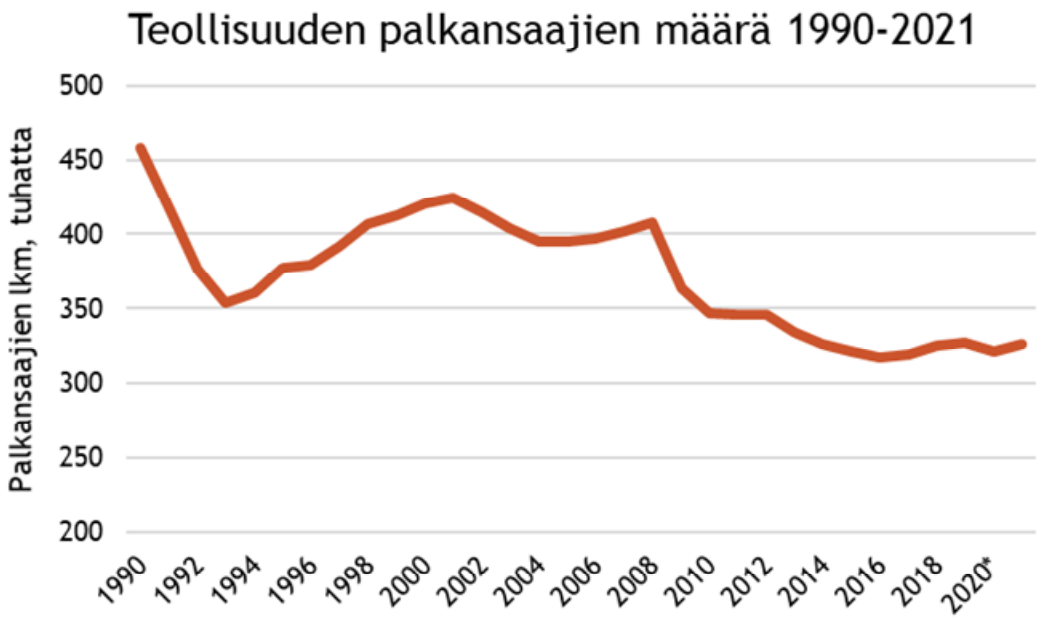

- Samalla Suomen teollisuuden kannattavuus mateli pohjalukemissa
- Vuosina 2010-2019 Suomen teollisuusyritysten käyttökate* keskimäärin 3. huonoin Euroopassa
- Uudempia Euroopan-laajuisia tilastotietoja käyttökatteista ei saatavilla. Suomen tilanne oletettavasti hieman parantanut. Heikoimmat vuodet 2010-luvun alussa.

* Käyttökate (EBITDA), eli tulos ennen korkokuluja, veroja ja poistoja.

Finanssikriisin jälkeen teollisuuden palkansaajien määrä laski aina vuoteen 2016 saakka

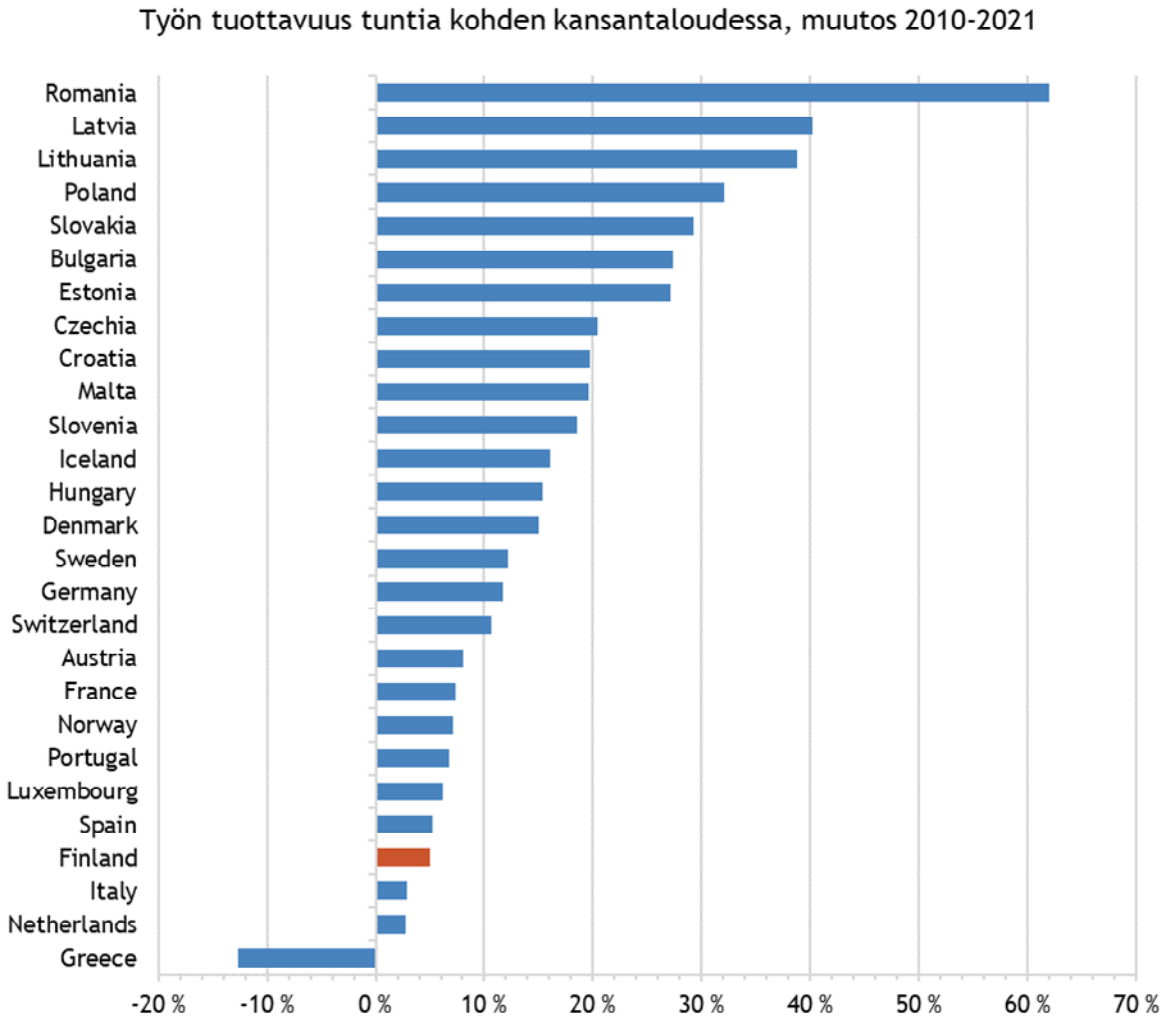
Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito

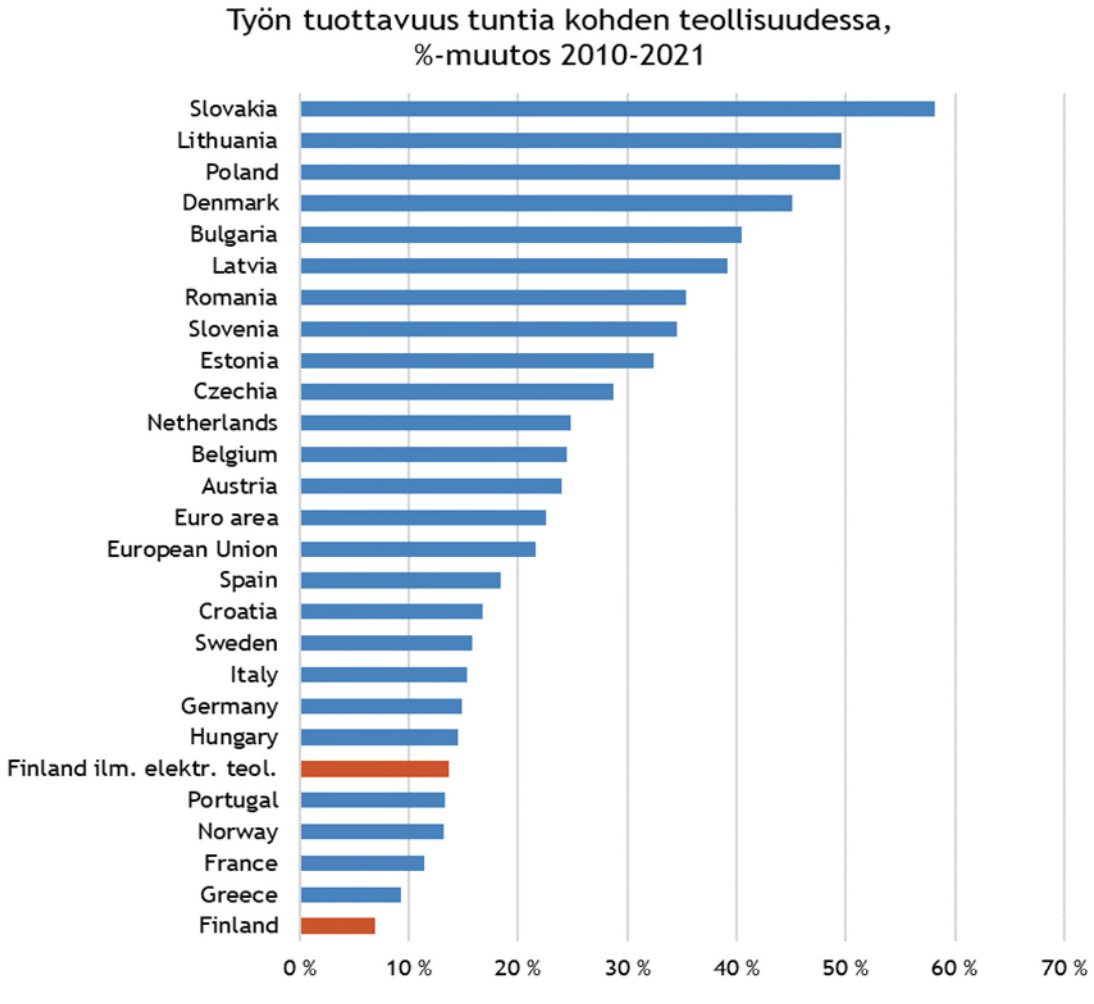
- Vuodesta 2008 vuoteen 2016 teollisuudesta tuhoutui 80 000 työpaikkaa (sis. työntekijät, toimihenkilöt ja ylemmät toimihenkilöt)
- Työpaikkojen määrä laski 2008-2016
  - Koko teollisuudessa 22 %
  - Elintarviketeollisuudessa 1 %
  - Tekstiiliteollisuudessa 43 %
  - Metsäteollisuudessa 29 %
  - Kemianteollisuudessa 14 %
  - Metalliteollisuudessa* 18 %
  - Elektroniikkateollisuudessa 35 %
- Vuoden 2016 jälkeen kemian- ja metalliteollisuudessa työpaikkojen määrä kasvanut

* Ilman elektroniikkateollisuutta

Huom: Tekstiili- ja metsäteollisuudessa työpaikkoja tuhoutui runsaasti aiemminkin, etenkin 90-luvun lamassa. Metsäteollisuudessa kuitenkin finanssikriisin jälkeinen aika pahinta, vuonna 2009 alan työpaikoista hävisi 15 %.

Tuottavuuskasvu oli 2010-luvulla hyvin heikkoa

Lähde: Eurostat

Työmarkkinakierros syksy 2022

Minna Etu-Seppälä
Johtaja, Työelämä
Kemianteollisuus ry

Kemianteollisuuden neuvottelemat työehtosopimukset

Kemianteollisuudessa ei ole siirrytty yrityskohtaisiin työehtosopimusneuvotteluihin

Kemianteollisuus neuvottelee yhteensä **16 toimialakohtaista** ja **3** talokohtaista työehtosopimusta

- Teollisuusliiton kanssa **10** työehtosopimusta
- Ammattiliitto Pro:n kanssa **5** työehtosopimusta
- YTN kanssa **yhden** ylempiä toimihenkilöitä koskevan työehtosopimuksen

Lisäksi sopimuksia neuvotellaan Paperiliiton, AKT:n ja Sähköliiton kanssa

Kemianteollisuuden sopimukset kattavat noin 45 000 henkilöä (jäsenet + yleissitovuus)

Isoimmat sopimusalat:

Työntekijät

- Kemian perusteollisuuden työehtosopimus
- Muovituoteteollisuuden ja kemian tuoteteollisuuden työehtosopimus
- Öljy-, maakaasu- ja petrokemian työehtosopimus

- Toimihenkilöt
  - Kemianalan toimihenkilösopimus
- Ylempien toimihenkilöiden työehtosopimus
- **Muita sopimusaloja mm.:**
  - Kumiteollisuus, kenkä- ja nahkateollisuus, lasikeraaminen teollisuus, jalometalliala, veneen rakennusteollisuus

Aikataulut

- Voimassaolevat työehtosopimukset mallia 1+1 vuotta (jälkimmäinen vuosi optiovuosi)
- Palkankorotuksista vuodelle 2023 neuvotellaan Kemianteollisuuden isoimpien sopimusalojen osalta **syyskuun** loppuun mennessä (työntekijät ja toimihenkilöt) ja **lokakuun** loppuun mennessä (ylemmät toimihenkilöt)
- Mikäli korotuksista ei päästä sopimukseen:
  - isoimpien sopimusalojen sopimukset päättyvät joko vuoden 2022 lopussa (työntekijät ja toimihenkilöt) tai tammikuun 2023 lopussa (ylemmät toimihenkilöt).
  - Tällöin loppusyksystä alkavat täysimääräiset neuvottelut (palkankorotukset + tes-tekstit)
- Neuvottelut on aloitettu niin Teollisuusliiton kuin Ammattiliitto Pron kanssa.
- Ylempien toimihenkilöiden YTN:n kanssa neuvottelut aloitetaan 5.10.

Ajatuksia tulevasta neuvottelukierroksesta

- Vasta toivuttu koronavuosista – siirrytty kriisistä toiseen
- Kuntapuolen ratkaisu hiertää – kuntapuoli ei voi olla palkkajohtaja, sopimuksen hinta, kaikki rahoittavat ratkaisua
- Inflaatiotilanne, joka ei johdu työnantajista
- Energian hinta nousee niin kuluttajilla kuin yrityksillä
- Yrityksissä varaudutaan mahdollisiin sähkökatkoksiin
- Yrityksissä varaudutaan myös siihen, että Saksassa yrityksissä tulee energian saatavuuden, hinnan suhteen mahdollisesti ongelmia – heijastusvaikutukset meille, tuotantolaitosten alasajoja?
- Osa yrityksistä siirtymässä jo kohti taantumaa – yt-neuvotteluja alkanut tai alkamassa
- Ensi vuosi edelleen sumuinen, edes talven tilannetta ei tiedetä – talven yli pitäisi selvitä jollain tes-ratkaisulla
- Tarkka paikka – ei sössitä omin toimin kilpailukykyä
- Liian korkea kustannustaso → työvoiman määrä joustaa
- **Ostovoimaa turvaa ennen kaikkea työpaikka!**

Kemianteollisuuden tuore oppisopimusmalli

Kemianteollisuus & Teollisuusliitto

Kemianteollisuuden oppisopimusmalli

- Sovittu mallin kehittämisestä Kemianteollisuuden ja Teollisuusliiton välisissä työehtosopimusneuvotteluissa alkuvuodesta 2022, malli hyväksytty elokuun lopussa
- Malli suunnattu nuorille, alle 20-vuotiaille ja vastaa alan vetovoima- ja työvoimahaasteisiin
- Nuoria käytetty kemianteollisuudessa vähän oppisopimusoppilaina
- Malli valmisteltu yhdessä pilottiyritysten, oppilaitosten ja Teollisuusliiton sekä Kemianteollisuuden voimin
- Tavoitteena vastata toimialan vetovoimahaasteisiin
- Pilottiyritykset: Neste Oyj, Kemira Oyj, Umicore Finland Oy, Nokian Renkaat Oyj
- Oppilaitokset: Koulutuskuntayhtymä OSAO (Oulu), CAREERIA (Porvoo), Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä (Kokkola), Tampereen Seudun Ammattiopisto Tredu
- Koulutukseen haetaan 2023 vuoden alussa, ensimmäiset nuoret aloittavat 2023 huhtikuun alussa
- Mallin ydin: kynnystä ottaa oppisopimusoppilaita yrityksiin madallettu (mm. palkkaporrastus), oppisopimuksella tapahtuvaa koulutusta järkevöitetty (alku oppilaitoksessa, loppu yrityksessä)